

ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΜΕΣΣΗΝΙΑΣ

ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ

ΕΙΣΗΓΗΣΙΣ ΕΠΙ ΤΟΥ ΘΕΜΑΤΟΣ

ΝΟΜΟΚΑΝΟΝΙΚΗ ΘΕΩΡΗΣΙΣ ΤΗΣ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΗΣ ΚΑΙ ΣΥΝΟΔΙΚΗΣ ΠΡΑΞΕΩΣ ΤΟΥ 1928.

ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΕΚΤΑΚΤΟΝ ΣΥΝΕΛΕΥΣΙΝ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΣΥΝΟΔΟΥ ΤΗΣ ΙΕΡΑΡΧΙΑΣ ΤΗΣ 4^{ης} 6^{ης} ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 2003

Μακαριώτατε Αρχιεπίσκοπε Αθηνῶν καί πάσης Ἑλλάδος κύριε Χριστόδουλε, Πρόεδρε τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καί τῆς Διαρκοῦς Ἱερᾶς Συνόδου,

Σεβασμιώτατοι Συνοδικοί Σύεδροι τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος,

Αποφάσει τῆς προλαβούσης Ἐκτάκτου Συνελεύσεως τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, κατὰ τόν παρελθόντα μήνα Ὀκτώβριον τοῦ λήγοντος τούτου ἔτους 2003, καί συγκεκριμένως τῇ 1^ῃ τοῦ ὡς ἄνω μηνός, ἀνετέθη εἰς ἐμέ νά εἰσηγηθῶ ἐνώπιον αὐτῆς, κατὰ τήν ἀμέσως ἐπομένην Συνελευσίν τῆς τό θέμα, ὑπό τόν τίτλον, << Νομοκανονική θεώρησις τῆς Πατριαρχικῆς καί Συνοδικῆς Πράξεως τοῦ 1928 >>. Μετά δέ τήν Απόφασιν αὐτήν, μοί ἀπεστάλη καί τό ὑπ' ἀριθμόν Πρωτ. 3648 τῆς 2ας Ὀκτωβρίου ἔγγραφον περί ἀναθέσεως τῆς ἀναπτύξεως τοῦ θέματος. Εἰς ἐκτέλεσιν, λοιπόν, τῆς ὡς ἄνω Συνοδικῆς Ἀποφάσεως, καταχωρίζω τήν ἐν προκειμένῳ Εἰσηγησίν μου, περιλαμβάνουσαν πέντε παραγράφους, κατὰ τήν χρονολογικὴν πορείαν τῶν γεγονότων, μέ τούς ἐξῆς τίτλους :

Πρῶτον. Ἡ << Διακήρυξις περί τῆς ἀνεξαρτησίας τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας >> τοῦ ἔτους 1833.

Δεύτερον. Ὁ Συνοδικός Τόμος τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἁγίας καί Ἱερᾶς Συνόδου τῆς συγκροτηθείσης ἐν ἔτει 1850, ὅτε ἀνεκηρύχθη Ἀυτοκέφαλος ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος.

Τρίτον. Ἡ Πατριαρχική καί Συνοδική Πρᾶξις τοῦ 1866 << Περί τῆς ὑπαγωγῆς τῶν Ἐπαρχιῶν τῆς Ἑπτανήσου τῇ Ἐκκλησίᾳ τῆς Ἑλλάδος >>.

Τέταρτον. Ἡ Πατριαρχική καί Συνοδική Πρᾶξις τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἱερᾶς Συνόδου τοῦ ἔτους 1882 << Περί Ἑνώσεως μετὰ τῆς Ἀυτοκέφαλου Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος τῆς Μητροπόλεως Λαρίσης, καί τῶν ὑπ' αὐτήν Ἐπισκοπῶν Τρίκκης, Σταγῶν, Θαυμακοῦ, Γαρδικίου καί Πλαταμῶνος, ὡς καί αἱ Μητροπόλεις Ἄρτης, Δημητριάδος καί Φαναριοφερσάλων, καί τὰ συμπεριληφθέντα ἐκ τῆς Ἁγιωτάτης Μητροπόλεως Ἰωαννίνων εἴκοσι Χωρία, καί αἱ ἐν αὐταῖς ὑπάρχουσαι Ἱεραὶ Πατριαρχικαί καί Σταυροπηγιακαὶ Μοναί >>, καί

Πέμπτον. Ἡ Πατριαρχική καί Συνοδική Πρᾶξις Περί τῆς Διοικήσεως τῶν Ἱερῶν Μητροπόλεων τῶν Νέων Χωρῶν, ἐν ἔτει 1928.

Εἶναι ἀπαραίτητον νά ἐξιστορηθῇ τό ἐν λόγῳ θέμα ἀπό τῆς ἐνάρξεως αὐτοῦ διότι, ὡς γνωστόν, πρέπει τά ζητήματα καί τά θέματα νά ἐρευνῶνται ἐξ ἀρχῆς, δηλαδή ἐκ τῆς γενέσεώς των, καί ἀκολουθῶς ἐν τῇ πορείᾳ τῆς ἐξελίξεως αὐτῶν.

Εἰδικώτερον λοιπόν καί ἀναλυτικώτερον, αἱ πέντε αὐταὶ παράγραφοι ἔχουν ὡς ἐξῆς :

Πρῶτον. Ἡ Διακήρυξις περί τῆς ἀνεξαρτησίας τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας τοῦ ἔτους 1833.

Εἶναι γνωστόν, ὅτι ἡ Ἀυτοκέφαλος Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος, μετὰ τήν λήξιν τῆς Μεγάλης Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως τοῦ 1821 κατὰ τοῦ Τουρκικοῦ ζυγοῦ, ἀνεκηρύχθη ἀνεξάρτητος ἀπό τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου εἰς τό ὅποῖον ἀνέκαθεν ἀνήκεν. Ἡ ἀνακήρυξις αὕτη ἐπραγματοποιήθη ὅπως ἀντικανονικῶς, αὐθαιρέτως καί αὐτοβούλως διὰ τῆς ἐν Ναυπλίῳ, τῇ τότε Πρωτευούσῃ τῆς ἀπελευθερωθείσης χώρας, << Διακηρύξεως περί τῆς ἀνεξαρτησίας τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας τῇ 23 Ἰουλίου (4 Ἀυγούστου) 1833 >>. Ἡ <<

Διακήρυξις >> ἐγένετο ὑπὸ τῆς Ἀντιβασιλείας τοῦ Προτεστάντου Γεωργίου Μάουρερ, ἐπιτροπευούσης τὸν βασιλέα τῆς Ἑλλάδος Ὅθωνα.

Ἡ Διακήρυξις αὕτη περιλαμβάνει εἰκοσιπέντε Ἄρθρα, τὰ δύο πρῶτα τῶν ὁποίων ἔχουν ὡς ἐξῆς : << Ἄρθρον 1. Ἡ Ὁρθόδοξος Ἀνατολικὴ Ἀποστολικὴ Ἐκκλησία τοῦ Βασιλείου τῆς Ἑλλάδος, ἐν πνεύματι μὴ ἀναγνωρίζουσα ἄλλην κεφαλὴν, παρὰ τὸν θεμελιωτὴν τῆς Χριστιανικῆς πίστεως τὸν Κύριον καὶ Σωτῆρα ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, κατὰ δὲ τὸ διοικητικὸν μέρος ἔχουσα Ἀρχηγὸν τὸν Βασιλέα τῆς Ἑλλάδος, εἶναι αὐτοκέφαλος καὶ ἀνεξάρτητος ἀπὸ πάσης ἄλλης ἐξουσίας, φυλαττομένης ἀπαραχαράκτου τῆς δογματικῆς ἐνότητος, κατὰ τὰ παρά πασῶν τῶν Ὁρθοδόξων Ἀνατολικῶν Ἐκκλησιῶν ἀνεκαθεν πρεσβευόμενα. Ἄρθρον 2. Ἡ ὑπερτάτη Ἐκκλησιαστικὴ ἐξουσία, ἐναπόκειται ὑπὸ τὴν τοῦ Βασιλέως κυριαρχίαν, εἰς χεῖρας Συνόδου διαρκοῦς, φερούσης τὸ ὄνομα << Ἱερά Σύνοδος τοῦ Βασιλείου τῆς Ἑλλάδος >>. Ὁ Βασιλεὺς προσδιορίζει δι' ὀργανικοῦ διατάγματος τὴν Γραμματεῖαν τῆς Ἐπικρατείας, ἣτις θέλει ἐνεργεῖ τὰ τῆς Κυριαρχίας ταύτης, καὶ ὑπὸ τὴν ὁποίαν θέλει διατελεῖ κατὰ τοῦτο ἡ Σύνοδος. Ἡ Σύνοδος αὕτη παρεδρεύει εἰς τὴν καθέδραν τοῦ Βασιλείου, κρατεῖ ἰδίαν σφραγίδα ἔχουσαν ἐγκεχαραγμένον Σταυρὸν ἀπαράλλακτον μὲ τὸν ἐν μέσῳ τῶν παρασῆμων τοῦ Κράτους, καὶ φέρουσαν τὴν περιγραφὴν << Ἱερά Σύνοδος τοῦ Βασιλείου τῆς Ἑλλάδος >> (Ἐφημερίς τῆς Κυβερνήσεως, Ἀριθμὸς Φύλλου 23 τοῦ 1833).

Διὰ τὴν Ἱστορίαν σημειοῦται ἐνταῦθα, ὅτι τὴν ὡς ἄνω Διακήρυξιν αὐτοκέφαλου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, οἱ τότε δύο διαπρεπεῖς Θεσσαλοὶ Κληρικοὶ, δηλαδὴ ὁ Κωνσταντῖνος Οἰκονόμος ὁ ἐξ Οἰκονόμων (1780 – 1857), καὶ ὁ Θεόκλητος Φαρμακίδης (1784 – 1860), ὁ μὲν πρῶτος << ἔχων ἄπειρον τὸν σεβασμὸν πρὸς τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον δὲν ἀπέκρουε κατ' ἀρχὴν τὴν ἰδέαν τῆς αὐτοδιοικήσεως τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἀλλὰ ἐφρόνει ὅτι αὕτη ἔπρεπε νὰ χειραφετηθῆ καὶ ἀνακηρυχθῆ ὑπὸ τοῦ Πατριαρχείου αὐτοκέφαλος, κατ' ἀποκλειστικὸν τοῦ Πατριαρχείου δικαίωμα >>. Ὁ δὲ Θεόκλητος Φαρμακίδης, << πνεῦμα φιλελεύθερον, ὑπεστήριξε τὴν ἰδέαν τῆς ἄνευ προηγουμένης συγκαταθέσεως τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ἀνακηρύξεως αὐτοκέφαλου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος >> (Χρυσοστόμου Παπαδοπούλου, Ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, τόμος πρῶτος, Ἀθῆναι 1920, σελ. 158).

Εἰδικώτερον, ὁ Θεόκλητος Φαρμακίδης ἐξέδωξε ἀνωμόως τῇ 23ῃ Ἀπριλίου 1852 πολὺκροτον σύγγραμμα ὑπὸ τὸν τίτλον << Ὁ Συνοδικὸς Τόμος ἢ περὶ ἀληθείας >>, 629 συνολικῶς σελίδων, εἰς τὸ ὁποῖον καταφέρεται μὲ δριμύτητα κατὰ τοῦ Συνοδικοῦ Τόμου, γράφων ὅτι διὰ τοῦ Τόμου << κατεφρονήθη ἡ Ἑλλάς, περιεπαίχθη, ἐξυβρίσθη, ἐξηυτελίσθη παρὰ ξένης Ἐκκλησιαστικῆς Ἀρχῆς, ὑπὸ τὸν Σουλτάνον τῶν Ὀθωμανῶν τελοῦσης καὶ κατὰ τὰς διαταγὰς αὐτοῦ ἐνεργούσης >> (Χρυσοστόμου Παπαδοπούλου, Ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, τόμος πρῶτος, Ἀθῆναι 1920, σελ. 377). Εἶναι δὲ γνωστὸν ὅτι, τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον μέχρι τῆς σήμερον ἐκφράζεται δυσμενῶς περὶ τοῦ Θεοκλήτου Φαρμακίδου.

Εἰς τὴν Ἐγκύκλιον Ἐπιστολὴν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, τὴν χρονολογουμένην τῇ 30ῃ Ἰουλίου 1833, << Πρὸς τοὺς Σεβασμιωτάτους Μητροπολίτας, Ἀρχιεπισκόπους, Ἐπισκόπους καὶ ἐκκλησιαστικούς Τοποτηρητάς τοῦ Βασιλείου, Κατ' ἔγκρισιν τῆς αὐτοῦ Μεγαλειότητος >>, σὺν τοῖς ἄλλοις, γράφονται καὶ ταῦτα : << Ἀλλὰ πανούσης τῆς ἀπὸ πάσης ἄλλης ἐξουσίας ἐξαρτήσεως τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Ἑλληνικοῦ Βασιλείου, καθισταμένης τῆς Ἐκκλησίας ταύτης αὐτοκέφαλος, ἀνάγκη πᾶσα ἦτο νὰ ἀντικατασταθῆ ἄλλη ἐκκλησιαστικὴ ἀρχή · ἡ Ἐκκλησία ὅλου τοῦ ἔθνους δὲν ἠδύνατο νὰ μείνῃ ἀδιοίκητος. Ἐκρίθη λοιπὸν εὐλογον νὰ συσταθῆ Σύνοδος Διαρκῆς, ἐνεργοῦσα κατὰ μὲν τὰ ἐντὸς τῆς Ἐκκλησίας πράγματα, οἷον τὰ δόγματα, καὶ τὰς ἱεράς τελετάς, κατὰ τοὺς ἀποστολικούς καὶ συνοδικούς κανόνας καὶ τὰς παραδόσεις, ἀφ' ἑαυτῆς καὶ δι' ἑαυτῆς ἐλευθέρως · κατὰ δὲ τὰ ἐκτὸς, οἷον τὸ διοικητικὸν αὐτῆς μέρος ὑπὸ τὴν κοσμικὴν ἐξουσίαν, κατὰ τὴν ἀρχαιοτάτην τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας συνήθειαν, κατὰ τοὺς ἐκκλησιαστικούς κανόνας καὶ τοὺς πολιτικούς νόμους >>.

Εἶναι χαρακτηριστικὴ ἡ ὀνομασία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ὡς αὐτοκέφαλος, ἤδη ἀπὸ τῆς συστάσεως τοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους. Δηλαδὴ ἅμα τῇ ἀπελευθερώσει τῆς Χώρας ἀπὸ τοῦ Τουρκικοῦ ζυγοῦ.

Δεύτερον. Ὁ Συνοδικὸς Τόμος τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἀγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου τῆς συγκροτηθείσης ἐν ἔτει 1850, ὅτε ἀνεκηρύχθη αὐτοκέφαλος ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος.

Εἰς τὸν Συνοδικὸν τοῦτον Τόμον, ἐκδοθέντα ἐπὶ τοῦ Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως Ἀνθίμου τοῦ ΣΤ' (1845 – 1873), ἀναγράφονται, ἐν τέλει τὰ ἐξῆς : << Ἐπ' αὐτοῖς οὖν τῆς ὅροις, αὕτη ἡ ἀρχὴθεν καλλίγονος Μήτηρ, ἡ ὡς ἄμπελος εὐθυνοῦσα ἐν τοῖς κλίτεσι τοῦ οἴκου Κυρίου, ἡ ἐν Κωνσταντινουπόλει Μεγάλῃ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία, ἐν ἀγίῳ Πνεύματι συνοδικῶς ἀποφαινομένη, ἀναγορεύει καὶ κηρύττει τὴν ἐν Ἑλλάδι Ἐκκλησίαν αὐτοκέφαλον, καὶ τὴν ἐν αὐτῇ Σύνοδον ἀδελφὴν ἐν Πνεύματι ἑαυτῆς τε καὶ πάσης ἄλλης ἀνά μέρος Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας >>. Ὁ Τόμος καταλήγει μὲ ἐγκαρδίους διὰ τὴν ἀνακηρυσσομένην αὐτοκέφαλον Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος, ὡς ἐξῆς :

<< Ταῦτα ὥρισεν ἐν ἀγίῳ Πνεύματι ἢ ἐν Κωνσταντινουπόλει Ὁρθόδοξος Ἱερά Σύνοδος, εὐχομένη ἀπλέτῳ πόθῳ, καί διαπύρῳ ἀγάπῃ τῇ φίλῃ αὐτῆς ἐν Χριστῷ ἀδελφῇ, στηριγμὸν ἐν τῇ πίστει καί ἐν τῇ ἐνότητι, προκοπὴν ἐν τοῖς παραγγέλμασιν τοῦ Κυρίου, καί ἀγρυπνον προσοχὴν εἰς τὴν Ὁρθόδοξον διδασκαλίαν τοῦ Ποιμνίου, εἰς ὃ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ἐπέστησε ποιμαίνειν >>. Σημειωτέον δέ, ὅτι μεταξύ τῶν ὄρων ἀναγράφεται ὅτι ἡ Αὐτοκέφαλος Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος θά << λαμβάνῃ ὁσάκις ἂν χρήζῃ καί τὸ Ἅγιον Μῦρον παρὰ τῆς Ἁγίας τοῦ Χριστοῦ Μεγάλῃς Ἐκκλησίας >> (Ἀρχιμ. Στεφάνου Γιαννοπούλου, Συλλογὴ τῶν Ἐγκυκλίων τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, Ἀθῆναι 1901, σελ. 38 39). Ἐκτοτε, μέχρι σήμερον, καί διὰ παντός τοῦ χρόνου, ἐλάμβανε καί θά λαμβάνῃ τὸ Ἅγιον Μῦρον ἐκ τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει Μεγάλῃς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας.

Κατὰ τὸ ἔτος 1900 ἐξεδόθη ὁ Νόμος 276 τῆς Κρητικῆς Πολιτείας, κατόπιν συνεννόησεως τῆς Ἐκκλησίας, καί τῆς ὑπὸ τοῦ τότε Ὑπουργοῦ τῆς Δικαιοσύνης Ἐλευθερίου Βενιζέλου ἐκπροσωπούμενης Πολιτείας τῆς μεγαλονήσου Κρήτης. Κατὰ τὸν Νόμον αὐτόν, ἢ ἐν τῇ μεγαλονήσῳ Κρήτῃ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία ἐξακολουθεῖ νὰ ἔχῃ τὴν ἀναφορὰν αὐτῆς εἰς τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον. Ἐπομένως εἰς τὸν γεωγραφικὸν χώρον τῆς Ἑλλάδος ἢ Κρήτῃ δὲν σχετίζεται καθόλου μέχρι σήμερον (2003), μὲ τὴν Αὐτοκέφαλον Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος ὀνομάζεται Ἡμιαυτόνομος, ἢ δὲ ὀνομασία αὕτη εἶναι ἀγνωστος εἰς τοὺς Ἱεροὺς Κανόνας. Ἀπαρτίζεται δὲ ἐκ τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Κρήτης καί ὀκτῶ Μητροπόλεων, καί ἔχει Διαρκὴ Ἱεράν Σύνοδον.

Σημειωτέον δέ, ὅτι ὑπὸ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Κρήτης καί ὑπὸ τῶν 8 Μητροπολιτῶν ἐν αὐτῇ, κατὰ τὴν Ἐκφώνησιν << ἐν Πρώτοις μνήσῃ, Κύριε >> μνημονεύεται μόνον ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης.

Τοιοῦτοτρόπως ἐν τῇ ἐνιαίᾳ Χώρᾳ τῆς Ἑλλάδος ὑφίστανται ἀντικανονικῶς δύο Σύνοδοι, ἢ μία μὲ ἔδραν τὰς Ἀθῆνας, ἢ δὲ ἄλλῃ μὲ ἔδραν τὸ Ἡράκλειον Κρήτης. Εἶναι δὲ γνωστὸν ὅτι, εἰς οὐδεμίαν ἄλλην Ὁρθόδοξον Χώρον ὑφίστανται δύο Σύνοδοι Ἱεραρχῶν. Ἄς σημειωθῇ δὲ ὅτι ἡ Σύνοδος ἐν τῷ Ἡρακλείῳ Κρήτης δὲν σχετίζεται μὲ τὰς ἐκ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας γνωστὰς παλαιὰς Τοπικὰς Συνόδους.

Ἀποτέλεσμα τῆς ἡμιαυτονομίας ταύτης, καί τῆς ὑπάρξεως Συνόδου Ἱεραρχῶν ἐν Κρήτῃ, ὑπάρχει καί ὁ νῦν ἰσχύων εἰδικὸς << Καταστατικὸς Χάρτης τῆς ἐν Κρήτῃ Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας >> ὑπ' ἀριθ. 4149 τοῦ 1961, περιλαμβάνων 138 Ἄρθρα. Ἐνῶ ὁ ἰσχύων << Καταστατικὸς Χάρτης τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος >>, τοῦ ἔτους 1977, περιλαμβάνει 75 Ἄρθρα. Ἐπομένως ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τῆς Ἑλλάδος, ἐκτός τῶν ὡς ἄνω δύο Συνόδων ὑπάρχουν καί δύο Καταστατικοὶ Χάρται. (Ἐφημερὶς τῆς Κυβερνήσεως, Ἀριθμὸς Φύλλου 146, τοῦ 1977).

Τρίτον. Ἡ Πατριαρχικὴ καί Συνοδικὴ Πρᾶξις τοῦ 1866 << Περί τῆς ὑπαγωγῆς τῶν Ἐπαρχιῶν τῆς Ἐπτανήσου τῇ Ἐκκλησίᾳ τῆς Ἑλλάδος >>.

Περαιτέρω, ἐν τῇ πορείᾳ τῶν ἐτῶν, κατὰ τὸ ἔτος 1866, ἐπὶ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Σωφρονίου τοῦ Γ' (1863 – 1866), ἐγένετο << Ἡ Πατριαρχικὴ καί Συνοδικὴ Πρᾶξις << Περί τῆς ὑπαγωγῆς τῶν Ἐπαρχιῶν τῆς Ἐπτανήσου τῇ Ἐκκλησίᾳ τῆς Ἑλλάδος >>. Τὴν ὑπαγωγὴν ταύτην τὴν ἐζήτησε, ἢ << ἀγιωτάτῃ ἀδελφῇ Συνόδου >> τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ὡς ἀναγράφεται εἰς τὴν Συνοδικὴν Πρᾶξιν.

Εἰς τὴν Πατριαρχικὴν καί Συνοδικὴν ταύτην Πρᾶξιν, ἀναγράφονται, ἐπὶ τοῦ προκειμένου θέματος, σὺν τοῖς ἄλλοις, ταῦτα : << Τῶν κατὰ τὴν Ἰονικὴν Ἐπτανήσον ἀγιωτάτων ἐπαρχιῶν, ἤτοι τῆς Κερκύρας, τῆς Κεφαλληνίας, τῆς Ζακύνθου, τῆς Λευκάδος καί Ἁγίας Μαύρας, τῆς ἀρχιεπισκοπῆς Κυθήρων, καὶ τῶν ἐπισκοπῶν Ἰθάκης, ὑποκειμένης τῇ Μητροπόλει Κεφαλληνίας, καί Παξῶν τῇ τῆς Κερκύρας, ἀνέκαθεν ὑποτελουσῶν πνευματικῶς τῷ καθ' ἡμᾶς Ἀγιωτάτῳ Πατριαρχικῷ, Ἀποστολικῷ καί Οἰκουμενικῷ Θρόνῳ, ἔνεκα δὲ πολιτικῶν αἰτιῶν διαφόροις ὑποκυψασῶν περιστάσεσι καί μεταβολαῖς περὶ τὴν ἐκκλησιαστικὴν αὐτῶν διοίκησιν... Διὰ ταῦτα ἀπεδεξάμεθα κοινῇ Συνοδικῇ γνώμῃ τὴν αἴτησιν καί ἀξίωσιν τῆς ἐν Χριστῷ ἀγαπητῆς ἡμῶν ἀδελφῆς ἀγιωτάτης Συνόδου, ὡς σύμφωνον τῇ ἀξιοχρέῳ ἐκκλησιαστικῇ ἡμῶν μερίμνῃ ὑπὲρ τῆς εὐσταθείας τῶν τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησιῶν καί τῆς γαληναίας καὶ εἰρηνικῆς αὐτῶν καταστάσεως, καί εὐχαρίστῳ συνεπινεύσει συναποφηνάμενος τὴν χειραφέτησιν τῶν εἰρημένων ἐπαρχιῶν ἀπὸ πάσης ἐξαρτήσεως αὐτῶν πρὸς τὸν καθ' ἡμᾶς ἀγιωτάτον Οἰκουμενικὸν Πατριαρχικὸν Θρόνον, ἀπενείμαμεν καί μετεβίβάσαμεν αὐτὰς τῇ κανονικῇ προστασίᾳ τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἀφοσιώσαντες καί ἀναθέμενοι ὀλοσχερῶς τῇ πνευματικῇ καί ἐκκλησιαστικῇ αὐτῆς δικαιοδοσίᾳ· ἦντινα καί ἐπικυροῦντες καί κρατύνοντες καί διὰ τῆς παρουσίας Πατριαρχικῆς καί Συνοδικῆς ἡμῶν πράξεως, ἀποφαινόμεθα ἐν Ἀγίῳ Πνεύματι καί ὀριζόμεθα Συνοδικῶς μετὰ τῶν περὶ ἡμᾶς ἱερωτάτων Ἀρχιερέων καί ὑπερτίμων, τῶν ἐν Ἀγίῳ Πνεύματι ἀγαπητῶν ἡμῶν ἀδελφῶν καί συλλειτουργῶν, ἵνα αἱ ἄνωτέρω ὀνομαστὶ ἀπαριθμηθεῖσαι ἀγιωτάται ἐπαρχίαι τῆς Ἰονικῆς Ἐπτανήσου ὑπάρχωσιν ἀπὸ τοῦδε καί εἰς τὸν ἐξῆς ἅπαντα χρόνον καί λέγωνται, καί παρὰ πάντων γινώσκονται συνηνωμέναι καί συνημμέναι τῇ Ὁρθοδόξῳ Αὐτοκέφαλῳ Ἐκκλησίᾳ τῆς Ἑλλάδος, καί μέρος αὐτῆς ἀποτελοῦσαι ἀναπόσπαστον, ὑπαγόμεναι ὑπὸ τὴν δικαιοδοσίαν καί προστασίαν τῆς ἀγιωτάτης Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας

ταύτης >> (Αρχιμ. Στεφάνου Γιαννοπούλου, Συλλογή τῶν Ἐγκυκλίων τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, Ἀθῆναι 1901, σελ. 77 – 81).

Εἶναι χρήσιμον νά σχολιασθῆ ἡ ἐν τῇ ὥς ἄνω Πατριαρχικῇ καί Συνοδικῇ Πράξει φραῖσις : << Απεδεξάμεθα κοινῇ Συνοδικῇ γνώμῃ τὴν αἴτησιν καί ἀξίωσιν τῆς ἐν Χριστῷ ἀγαπητῆς ἡμῶν ἀδελφῆς ἀγιωτάτης Συνόδου >> τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Αἱ λέξεις αἰτήσις καί ἀξίωσις εἶναι δηλωτικαί καί χαρακτηριστικαί τῆς ἐπικρατοῦσης τότε, δηλαδή κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ δευτέρου ἡμίσεος τοῦ 19ου αἰῶνος, ἀρίστης νοοτροπίας καί ἀγαστῆς συνεργασίας, μεταξύ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καί τῆς Αὐτοκεφάλου Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Τέταρτον. Ἐνωσις τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑπτανήσου, Ἠπείρου καί Θεσσαλίας μετὰ τῆς Αὐτοκεφάλου Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἐν ἔτει 1882.

Κατὰ τὸ ἔτος 1882, ἐπὶ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Ἰωακείμ τοῦ Γ' (1878 – 1884 καί 1901 – 1912), διὰ Πατριαρχικῆς καί Συνοδικῆς Πράξεως ὑπήχθησαν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος αἱ, εἰς τὸ Πατριαρχεῖον ἀνήκουσαι, ἑξῆς ἐννέα Μητροπόλεις τῆς Θεσσαλίας : Δηλαδή, ἡ Μητρόπολις Λαρίσσης μετὰ τῶν ὑπ' αὐτὴν Ἐπισκοπῶν Τρίκκης, Σταγῶν, Θαυμακοῦ καί Γαρδικίου, καί αἱ Μητροπόλεις Ἄρτης, Δημητριάδος καί Φαναριοφερσάλων καί ἡ Ἐπισκοπὴ Πλαταμῶνος, ἡ τῆ Μητροπόλει Θεσσαλονίκης ὑποκειμένη. Ἔτι δέ καί εἴκοσι χωρία τῆς Μητροπόλεως Ἰωαννίνων ἐκ τοῦ τμήματος Τσουμέρκων. Καί τρία ἕτερα τῆς αὐτῆς Μητροπόλεως, ἐκ τοῦ τμήματος Μαλακασίου >> (Αρχιμ. Στεφάνου Γιαννοπούλου, Συλλογή τῶν Ἐγκυκλίων τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, Ἀθῆναι 1901, σελ. 87).

Ἡ ὑπαγωγή τῶν ὡς ἄνω 9 Μητροπόλεων τῆς Θεσσαλίας εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος ἐστηρίχθη εἰς τὴν γνωστὴν, καί κανονικὴν ἰσχὺν ἔχουσαν, φραῖσιν τοῦ Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως Φωτίου τοῦ Μεγάλου, ἡ ὁποία ἔχει ὡς ἑξῆς : << Τὰ Ἐκκλησιαστικά καί μάλιστα γὰρ τὰ περὶ τῶν ἐνοριῶν δίκαια ταῖς πολιτικαῖς ἐπικρατεῖαις καί διοικήσεσι συμμεταβάλλεσθαι εἴωθεν >>.

Πέμπτον. Ἡ Πατριαρχικὴ καί Συνοδικὴ Πράξις περὶ τῆς Διοικήσεως τῶν Ἱερῶν Μητροπόλεων τῶν Νέων Χωρῶν, ἐν ἔτει 1928.

Ἐν τέλει τῶν κατὰ τέσσαρα χρονικά ὡς ἄνω διαστήματα ὑπαγωγῆς γεωγραφικῶν τμημάτων τῆς ἐνιαίας Ἑλλάδος εἰς τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον, προσετέθη καί πέμπτον, δηλαδή ἡ Πατριαρχικὴ καί Συνοδικὴ Πράξις << Περὶ διοικήσεως τῶν Ἱερῶν Μητροπόλεων τῶν Νέων Χωρῶν >> ἐν ἔτει 1928, ἐπὶ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Βασιλείου τοῦ Γ' (1925 – 1929).

Ἡ Πατριαρχικὴ καί Συνοδικὴ αὕτη Πράξις φέρει ἡμερομηνίαν 4 Σεπτεμβρίου 1928, ἀναγράφονται δέ εἰς αὐτὴν, ἐν ἀρχῇ, ταῦτα : << Ἐγνωμεν καί ἀπεφασίσασμεν Συνοδικῶς, ὅπως, τηρουμένου τοῦ ἐπὶ τῶν Ἐπαρχιῶν τούτων ἀνωτάτου κανονικοῦ δικαιώματος τοῦ Ἀγιωτάτου Πατριαρχικοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου, ἡ διοίκησις ἐν τοῖς ἐπὶ μέρος τῶν Ἐπαρχιῶν τούτων διεξάγεται ἐφεξῆς ἐπιτροπικῶς ὑπὸ τῆς πεφιλημένης Ἀγιωτάτης Ἀδελφῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, προφρόνως ἀποδεξαμένης, συναινούσης καί κυρούσης καί τῆς Ἐντίμου Ἑλληνικῆς Πολιτείας, ὅπως κατὰ τὴν παράκλησιν τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας ἀναλάβῃ τὴν ἐντολὴν ταύτην, ἐνεργουμένην ἐπὶ τοῖς ἑξῆς κυρωθεῖσιν ἐκκλησιαστικῶς τε καί πολιτικῶς γενικοῖς ὅροις >>. Συνολικῶς δέ οἱ ὅροι οὗτοι εἶναι 10.

Ἐκ τῶν ὁρῶν αὐτῶν ὁ Ε' ἔχει ὡς ἑξῆς : << Οἱ τῶν ἐν Ἑλλάδι Ἐπαρχιῶν τοῦ Πατριαρχικοῦ Θρόνου ἀρχιερεῖς ἐκλέγονται ἐφεξῆς καί ἀποκαθίστανται εἰς τὰς οἰκίας ἔδρας καθ' ὃν τρόπον καί σύστημα καί οἱ τῆς Ὁρθοδόξου Αὐτοκεφάλου Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἐπὶ τῇ βάσει καταλόγου ἐκλεξιμῶν, συντεταγμένου ὑπὸ τῆς ἐν Ἀθῆναις Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καί ἐγκεκριμένου ὑπὸ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, δικαιουμένου καί τούτου ὑποδεικνύειν ὑποψηφίους, ἀπαγορευομένων τῶν ἀρχιερατικῶν μεταθέσεων ἀπὸ ἐπαρχίας εἰς ἐπαρχίαν >> (Μητροπολίτου Κίτρους Βαρνάβα, Ἡ Καταστατικὴ Νομοθεσία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, Ἀθῆναι 1967, σελ. 40 41).

Ὡς πρὸς τὴν λέξιν ἐπιτροπικῶς τῆς ὡς ἄνω Πατριαρχικῆς καί Συνοδικῆς Πράξεως τοῦ 1928, σημειοῦται ὅτι, ἡ λέξις αὕτη σημαίνει τὸν ἀρμόδιον εἰς Ἐπίτροπον, τὸν ἄνθρωπον εἰς τὸν ὁποῖον ἀνατίθεται ἡ φροντίς πράγματός τινος, τὸν ἐμπεριστατωμένον, τὸν κηδεμόνα, καί ἐπομένως δέν εἶναι λέξις τοῦ Κανονικοῦ Δικαίου. Εἶναι ὁμως λέξις παγιωθεῖσα ἐπὶ 74 ἔτη μέχρι σήμερον (1928 – 2003).

Ἡ λέξις, ὡς γνωστόν, ἀναφέρεται εἰς τὴν Πρὸς Γαλάτας Ἐπιστολὴν τοῦ Ἀποστόλου Παύλου (4, 1). Ἀλλὰ δέν ἔχει οὐδεμίαν σχέσιν μέ τὸ ἐν λόγῳ θέμα τῶν Μητροπόλεων τῶν Νέων Χωρῶν. Διότι εἰς τὴν ὡς ἄνω ἐπιστολὴν ἡ λέξις ἔχει ἔννοϊαν μόνον ἠθικὴν καί διδακτικὴν.

Πρό τῆς ὡς ἄνω Πατριαρχικῆς καί Συνοδικῆς Πράξεως τοῦ 1928, προηγήθη ἀλληλογραφία μεταξύ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Βασιλείου Γ' (1925 – 1929) καί τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καί πάσης Ἑλλάδος Χρυσόστομου Παπαδοπούλου (1923 – 1938) κατά τά ἔτη 1928 – 1929, δημοσιευθεῖσα ἐσχάτως εἰς τό Ἐπίσημον Δελτίον τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος Ἐκκλησία (τεύχος Αὐγούστου – Σεπτεμβρίου 2003). Εἶναι δέ ἄξιον παρατηρήσεως καί σκέψεως τό γεγονός ὅτι, ἡ ἀλληλογραφία αὕτη ἔμεινεν ἀδημοσίευτος ἐπί 74 συναπτά ἔτη.

Ἀξιοσημεῖωτος ἐν προκειμένῳ εἶναι ἡ, ἐν τῇ ἐπιστολῇ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καί πάσης Ἑλλάδος Χρυσόστομου Παπαδοπούλου, τῇ χρονολογούμενῃ τῇ 28ῃ Μαΐου 1929, καί ἀπευθυνομένη εἰς τόν Οἰκουμενικόν Πατριάρχην Βασιλείον Γ', παρατήρησις ὅτι οἱ τῶν Νέων Χωρῶν Μητροπολίται δέν πρέπει κατά τήν ἐν τῇ θείᾳ Λειτουργίᾳ Ἐκφώνησιν << Ἐν πρώτοις μνήσθητι, Κύριε >> νά μνημονεύουν μόνον τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου ἀλλά καί τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Συγκεκριμένως ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καί πάσης Ἑλλάδος Χρυσόστομος Παπαδόπουλος ἔγραψε, τῇ 28ῃ Μαΐου 1929, πρὸς τόν ὡς ἄνω Οἰκουμενικόν Πατριάρχην Βασιλείον Γ' ταῦτα : << Ζητεῖται ὅπως οἱ τῶν Ἐπαρχιῶν τοῦ Πατριαρχικοῦ Θρόνου Ἀρχιερεῖς μνημονεύωσι καί ἐφεξῆς μόνον τοῦ Πατριαρχικοῦ ὀνόματος, ἐν ᾧ τὰ περιῶν ὁ λόγος προκαταρκτικά Γράμματα ὠρίζον ὅτι οἱ Ἀρχιερεῖς ἔμελλον ἵνα μνημονεύωσι τοῦ τε Πατριαρχικοῦ ὀνόματος καί τῆς Ἱερᾶς Συνόδου. Τοῦτο δέ καί κανονικῶς ἐπιβάλλεται. Διότι κατά τήν γενομένην διοικητικὴν ἀφομοίωσιν τῶν ἐν Ἑλλάδι ἐκκλησιαστικῶν Ἐπαρχιῶν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου μετὰ τῆς Αὐτοκεφάλου Ἐκκλησίας ἀνετέθη μὲν αὕτη ὑπ' αὐτοῦ ἐπιτροπικῶς ἡ διοίκησις τῶν Ἐπαρχιῶν ἀλλ' ὑπὸ τόν ὄρον τῆς συμμετοχῆς τῶν Ἀρχιερέων τῆς διοικήσεως τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ συμμετοχὴ αὕτη παρέσχε τοῖς Ἀρχιερεῦσι ὡς πρώτιστον δικαίωμα τό παρεδρεύειν ἐν τῇ Συνόδῳ καί συνδιοικεῖν τήν ὅλην Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος μετὰ τῶν τῆς Αὐτοκεφάλου Ἀρχιερέων, τῶν κατ' ἔθος κρατήσαν μνημονευόντων τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, τό ἐκλέγειν καί δικάζειν τοὺς Ἀρχιερεῖς, ἐπιλύειν πᾶν ζήτημα, συγκροτεῖν τέλος τήν ἀνωτάτην ἐν Ἑλλάδι Ἐκκλησιαστικὴν Ἀρχήν. Ὅθεν ἡ κανονικὴ πρᾶξις ἐπιβάλλει τοῦ μνημονεύειν μὲν αὐτοὺς τοῦ Πατριαρχικοῦ ὀνόματος εἰς ἔνδειξιν τῆς πνευματικῆς αὐτῶν ἐξαρτήσεως, μνημονεύειν δέ καί τῆς Ἱερᾶς Συνόδου εἰς ἔνδειξιν τῆς διοικητικῆς αὐτῶν ἐξαρτήσεως, καθ' ὃν τρόπον τοῦτο πράττουσιν οἱ τῆς Αὐτοκεφάλου Ἐκκλησίας. Ἄτοπον τοὺς μὲν τῆς Ἐκκλησίας ταύτης Ἀρχιερεῖς μνημονεύειν τοὺς τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ὡς μελῶν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, τούτους δέ μὴ μνημονεύειν τῶν ἀδελφῶν αὐτῶν >>.

Κατόπιν τῆς ὀρθῆς ταύτης παρατηρήσεως, οἱ τῶν Νέων Χωρῶν Μητροπολίται ἀπεφασίσθη νά μνημονεύωσι << Ἐν πρώτοις, μνήσθητι, Κύριε, τοῦ Ἀρχιεπισκόπου καί Πατριάρχου ἡμῶν (τάδε) καί τῆς Ἱερᾶς ἡμῶν Συνόδου τῶν ὀρθοτομούντων τόν λόγον τῆς σῆς ἀληθείας >>.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω ἐξιστορηθέντων παρατηρεῖται, ὅτι ἡ Αὐτοκέφαλος Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος τμηματικῶς, καί κατά τρία χρονικά διαστήματα, συνεκρότησε τήν γεωγραφικὴν αὐτῆς ὀλοκλήρωσιν. Καί συγκεκριμένως κατά τὰ ἔτη 1866, 1882 καί 1928.

Καί ταῦτα μὲν ἐξ ἐπόψεως ἀπαραιτήτου ἱστορικῆς ἀναδρομῆς καί ἐνημερώσεως, ἀναφορικῶς πρὸς τὰ προηγηθέντα τῆς Πατριαρχικῆς καί Συνοδικῆς Πράξεως τοῦ 1850 μέχρι σήμερον, 2003.

Εἰδικῶς δέ διὰ τό προσφάτως ἀνακῦψαν θέμα ἐπὶ τῇ προσεχεῖ ἐκλογῇ Μητροπολιτῶν τῶν χηρευσῶν Μητροπόλεων Θεσσαλονίκης, καί Ἐλευθερουπόλεως, τό σχετιζόμενον μὲ τόν Κατάλογον τῶν ἐκλογίμων πρὸς Ἀρχιερατείαν, τόν συντασσόμενον ὑπὸ τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καί ἀποστελλόμενον εἰς τό Οἰκουμενικόν Πατριαρχεῖον, διὰ τὰς Μητροπόλεις τῶν Νέων Χωρῶν, ὡς γράφεται εἰς τήν προαναφερθεῖσαν << Πατριαρχικὴν καί Συνοδικὴν Πρᾶξιν >> τοῦ 1928 ἐπὶ Πατριάρχου Βασιλείου Γ' (1925 – 1929), εἶναι γνωστόν ὅτι, ἀντηλλάγη ἀλληλογραφία, κατά τὰ ἔτη 1928 – 1929, μεταξύ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καί τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, δημοσιευθεῖσα εἰς τό Ἐπίσημον Δελτίον τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος Ἐκκλησία, ὡς ἀνωτέρω ἐγένετο λόγος.

Προσφάτως ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καί πάσης Ἑλλάδος κ. Χριστόδουλος, ὡς Πρόεδρος τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, καί ὁμοφώνῳ ἀποφάσει αὐτῆς, ἀπέστειλε πρὸς τόν Οἰκουμενικόν Πατριάρχην κ. Βαρθολομαῖον δεκατετρασέλιδον Γράμμα, χρονολογούμενον τῇ 27ῃ Αὐγούστου τοῦ ἔτους τούτου 2003, καί ἀποτελούμενον ἐκ 14 μακρῶν παραγράφων, ἀπαντητικόν εἰς τό ἀπὸ τῆς αὐτῆς χρονολογίας 27ης Αὐγούστου 2003 Πατριαρχικόν Γράμμα.

Εἰς τό δεκατετρασέλιδον, ὡς ἄνω, Γράμμα τοῦ Ἀρχιεπισκόπου ἀναγράφονται, πρὸς τοῖς ἄλλοις, καί ταῦτα : Εἰς ὄλους τοὺς Καταστατικούς Χάρτας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, τοὺς ἐκδοθέντας κατὰ τὰ ἔτη 1931, 1932, 1940, 1943 καί 1969, γράφεται μόνον << τό δικαίωμα τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ὅπως εἰσηγῆται διὰ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καί πάσης Ἑλλάδος εἴτε τήν ἐγγραφήν εἰς τόν συντασσόμενον ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος Κατάλογον τῶν πρὸς Ἀρχιερατείαν ἐκλογίμων ὑποψηφίων, εἴτε τήν διαγραφὴν ἐτέρων, συμφώνως τῇ κειμένη ἐκάστοτε νομοθεσίᾳ καί λαμβάνειν μόνον γνῶσιν αὐτοῦ >>.

Ἐν συνεχείᾳ εἰς τό Ἀρχιεπισκοπικόν Γράμμα ἀναφέρονται καί ταῦτα : << Ἄλλωστε ἡ τυχόν ἔγκρισις καί ὑπὸ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου τοῦ ἤδη ἐγκεκριμένου ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος Καταλόγου ἔμελλε νά δημιουργήσῃ σοβαρώτατα καί ἀνυπέρβλητα νομικά προβλήματα προερχόμενα ἐκ τοῦ γεγονότος ὅτι ὁ Κατάλογος οὗτος εἶναι ἐνιαῖος δι' ἅπασαν τήν Ἐκκλησίαν ἡμῶν καί μόνιμος, οὐχί δέ περιστασιακός, ἐγκρινόμενος εἰδικῶς πρὸ πάσης πληρώσεως ἐκάστης χηρευούσης Ἱερᾶς Μητροπόλεως καί ἐγκρίνεται κατόπιν εἰδικῆς σαφῶς ἐν τῷ νόμῳ προβλεπομένης διαδικασίας ὑφ' ἑνός καί μόνον ὄργανου, τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Ἐν ἐναντίᾳ περιπτώσει εἶναι πρόδηλον ὅτι θά ἀνέκυπτον σοβαροὶ λόγοι ἀκυρώσεως τῆς παρανόμου διαδικασίας ὑπὸ τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας >>.

Περαιτέρω, εἶναι γνωστόν εἰς τήν σεπτὴν Ἱεραρχίαν, ὅτι ἠκούσθη καί μάλιστα ἐγράφη εἰς τόν Ἀθηναϊκόν Τύπον, ὅτι θά δημιουργηθῆ Σχίσμα μεταξύ τῶν Μελῶν τῆς Ἱεραρχίας ἐξ αἰτίας τοῦ ἀνακύψαντος θέματος τοῦ Καταλόγου τῶν ἐκλογίμων πρὸς Ἀρχιερατείαν.

Ἡ λέξις Σχίσμα, εἶναι καί ἀκουστικῶς ἀκόμη ἀποκρουστέα καί ἀπορριπτέα. Διότι, κατὰ τό Κανονικόν Δίκαιον, << Σχίσμα εἶναι ὁ ἀποχωρισμός μερίδος τινός ἀπὸ τῆς ἐκκλησιαστικῆς Ἱεραρχίας καί διοικήσεως καί ἡ σύμψηξις ἰδίας κοινότητος. Κατὰ τόν Ζωναράν σχισματικοὶ εἶναι οἱ περὶ τήν πίστιν καί τὰ δόγματα ὑγιῶς ἔχοντες, διὰ τινὰς δέ αἰτίας ἀποσχίζοντες καί ἀντισυνάγοντες. Τό Σχίσμα δημιουργεῖται οὐχί ὑπὸ λαϊκῶν, ἀλλ' ὑφ' ἑνός ἢ πολλῶν ἐπισκόπων μετὰ τῶν ὑπ' αὐτῶν κληρικῶν καί λαϊκῶν. Διότι προϋποτίθεται, ὅτι σὺν τῷ ἀποχωρισμῷ ἀπὸ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἐνότητος ἀποτελεῖται διὰ τοῦ σχίσματος ἰδίᾳ ἐκκλησιαστικῆ κοινότης, ἣτις ἀπαιτεῖ ἕνα ἢ πολλοὺς ἐπισκόπους, κληρικούς καί λαϊκοὺς >>. Βλέπε (Ἀρχιμ. Μελετίου Σακελλαροπούλου – διατελέσαντος Μητροπολίτου Μεσσηνίας κατὰ τὰ ἔτη 1904 – 1917 καί 1923 – 1933 Ἐκκλησιαστικόν Δίκαιον, Ἀθῆναι 1898, σελ. 429).

Σχίσμα ἐν τῇ Ὁρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ ἐδημιουργήθη, οὐχί ὑπαιτιότητι τῆς Ἑλληνικῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἀλλὰ ὑπαιτιότητι τῆς Ἐκκλησίας τῆς Βουλγαρίας. Συγκεκριμένως, κατὰ τό ἔτος 1872 ἡ Ἁγία καί Μεγάλη Σύνοδος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου διεκήρυξε Σχισματικὴν τήν Ἐκκλησίαν τῆς Βουλγαρίας, τόν Κληρον καί τόν Λαόν αὐτῆς, χαρακτηρίσασα αὐτοὺς << σχισματικούς καί ἀλλοτρίους τῆς τοῦ Χριστοῦ Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας >>. Τό Σχίσμα τοῦτο διήρκεσε ἐπὶ 67 ἔτη (1872 – 1945). Καί ἤρθη κατὰ τό ἔτος 1945, ἐπὶ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Ἀθηναγόρου. Αἴτια καί ἀφορμὴ τοῦ Σχίσματος τούτου ἦσαν αἱ εἰσπηδήσεις τῆς Βουλγαρικῆς Ἐκκλησίας εἰς τόν γειτονικόν γεωγραφικόν χώρον τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Τό ἐν τῇ Ἱστορίᾳ τῆς Ἐκκλησίας πρῶτον καί μόνον Σχίσμα μεταξύ τῆς Ὁρθοδόξου καί τῆς Παπικῆς Ἐκκλησίας, ἐπὶ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Φωτίου τοῦ Μεγάλου, κατὰ τόν Θ' αἰῶνα, προῆλθεν ἀπὸ μέρους καί ὑπαιτιότητι τῆς Παπικῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας, καί οὐχί ἀπὸ μέρους τῆς Ὁρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, ἡ ὁποία ἀπεχθάνεται τὰ Σχίσματα.

Ἀλλὰ δέν πρόκειται νά δημιουργηθῆ Σχίσμα ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τῆς Ἑλλάδος, ὡς προανεφέρθη. Διότι κατὰ τὰς Συνεδριάσεις τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας καί τῆς Διαρκοῦς Ἱερᾶς Συνόδου, ὅπως καί εἰς ὅλας τὰς Πατριαρχικάς καί Ἀυτοκεφάλους Ὁρθοδόξους Ἐκκλησίας, τηρεῖται ἀπαρεγκλίτως ὁ ΣΤ' Κανὼν τῆς Α' Οἰκουμενικῆς Συνόδου, ὁ ὁποῖος καταλήγει ὡς ἑξῆς : << Ἐάν μέντοι τῇ κοινῇ πάντων ψήφῳ, εὐλόγῳ οὔσῃ, καί κατὰ Κανόνα Ἐκκλησιαστικόν, δύο, ἢ τρεῖς δι' οἰκείαν φιλονεικίαν ἀντιλέγωσι, κρατεῖτω ἢ τῶν πλειόνων ψήφος >>.

Μετὰ τὰ ἀνωτέρω, ἐξ ἐπόψεως ἱστορικῆς ἀναγραφέντα, ἐρευνᾶται ἐν συνεχείᾳ τό εἰδικόν ζήτημα περὶ τῆς Νομοκανονικῆς θεωρήσεως τῆς Πατριαρχικῆς καί Συνοδικῆς Πράξεως τοῦ 1928.

Αἱ Νέαι Χῶραι εἶναι ἡ δευτέρα περίπτωσις, μετὰ τὰς ἐν τῇ Κρῆτῃ 9 Ἡμιαυτονόμους Μητροπόλεις καί τὰς 4 Μητροπόλεις ἐν τῇ Δωδεκανήσῳ τὰς σχετιζόμενας μέ τό Οἰκουμενικόν Πατριαρχεῖον. Σημειωτέον δέ ὅτι, ἡμιαυτόνομοι Μητροπόλεις ἐν τῇ αὐτῇ Χώρᾳ καί Ἐκκλησιαστικά διιοικητικά διαίρεσεις δέν ὑπάρχουν εἰς

οὐδεμίαν ἄλλην Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν, ὡς ἀνωτέρω ἐγένετο λόγος. Ὅμως << ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος εἶναι Αὐτοκέφαλος, αὐτοδιοικεῖται δέ, ἐν τῷ πλαισίῳ τῶν περὶ θρησκείας ἄρθρων τοῦ Συντάγματος, διὰ τῶν ἐν ἐνεργείᾳ Μητροπολιτῶν αὐτῆς >>, ὡς ἀναγράφεται εἰς τὸν Καταστατικὸν Χάρτην τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος (Νόμος 590 τοῦ 1977, Ἄρθρον 2).

Ἡ Αὐτοκέφαλος Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος διαποιμαίνεται ὑπὸ 77 Μητροπολιτῶν μὲ τὸν Προκαθήμενον τῆς Ἱεραρχίας τὸν Ἀρχιεπίσκοπον Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος.

Διὰ τὴν Πατριαρχικὴν ὡς ἄνω καὶ Συνοδικὴν Πρᾶξιν τοῦ 1928 ἐξεδόθη, ἕνεκα τῶν παρ' ἡμῖν σχέσεων Ἐκκλησίας καὶ Πολιτείας, ὁ Νόμος 3615 τοῦ ἰδίου ἔτους, ὑπὸ τὸν τίτλον << Περί Ἐκκλησιαστικῆς Διοικήσεως τῶν ἐν ταῖς Νέαις Χώραις τῆς Ἑλλάδος Μητροπόλεων τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου >>, περιλαμβάνων δέκα ὄρους. Ὁ Ε' ὄρος ἀναφέρεται εἰς τὸν Κατάλογον τῶν ἐκλεξιμῶν διὰ τὰς ἐν Ἑλλάδι Ἐπαρχίας τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου. Ἡ ὡς ἄνω Πατριαρχικὴ καὶ Συνοδικὴ Πρᾶξις τοῦ 1928, θεωρουμένη καὶ ἐξεταζομένη ἐξ ἐπόψεως Νομοκανονικῆς, εἶναι Πρᾶξις ἄνευ Κανονικῶν ἐρεισμάτων. Δέν ἔχει δέ τοιαῦτα ἐρεισματα διότι διαιρεῖ τὸν ἐνιαῖον Ὀρθόδοξον πληθυσμὸν τῆς ἐνιαίας Χώρας τῆς Ἑλλάδος, ἐξ ἐπόψεως Ἐκκλησιαστικῆς Διοικήσεως, εἰς Χριστιανούς τῆς Παλαιᾶς Ἑλλάδος καὶ εἰς Χριστιανούς τῶν λεγομένων Νέων Χωρῶν. Καί, πρὸς τούτοις, ὑπάρχει ἡ προαναφερθεῖσα Ἡμιαυτόνομος Ἐκκλησία τῆς Κρήτης διακυβερνωμένη ὑπὸ Ἱερᾶς Συνόδου, καὶ αἱ Μητροπόλεις τῆς Δωδεκανήσου. Ὅμως τὸ διοικητικὸν τοῦτο καθεστῶς θά μείνῃ ὡς ἔχει. Ἔχει παγιωθῆ.

Περαιτέρω, πρέπει νὰ σημειωθῆ, ὅτι αἱ Μητροπόλεις τῶν λεγομένων Νέων Χωρῶν ἐν τῇ Αὐτοκεφάλῳ Ἐκκλησίᾳ τῆς Ἑλλάδος, δέν πρέπει νὰ θεωροῦνται Διασπορὰ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου. Καί βεβαίως δέν θεωροῦνται, διότι δέν εὐρίσκονται διεσπαρμέναι εἰς διαφόρους ἄλλας Χώρας. Ἀλλὰ εὐρίσκονται ὅλαι εἰς τὰ βόρεια γεωγραφικὰ σύνορα τῆς Ἑλλάδος, ἀπὸ δυσμῶν πρὸς ἀνατολάς, ὡς καὶ εἰς τὸ ἀνατολικὸν Αἰγαῖον πέλαγος.

Τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον ἔχει βεβαίως Μητροπόλεις διεσπαρμένας εἰς διαφόρους Χώρας, ἐξ οὗ καὶ ἡ ὀνομασία Ἐκκλησίαι τῆς Διασπορᾶς. Αἱ Ἐκκλησίαι τῆς Διασπορᾶς τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου εἶναι ἐν συνόλῳ αἱ ἐξῆς 15. Ἦτοι : 1) Ἡ Ἱερά Ἀρχιεπισκοπὴ Ἀμερικῆς. 2) Ἡ Ἱερά Ἀρχιεπισκοπὴ Αὐστραλίας. 3) Ἡ Ἱερά Ἀρχιεπισκοπὴ Θυατείρων καὶ Μεγάλης Βρετανίας. 4) Ἡ Ἱερά Μητρόπολις Γαλλίας. 5) Ἡ Ἱερά Μητρόπολις Γερμανίας καὶ Ἑξαρχία Κεντρῶας Εὐρώπης. 6) Ἡ Ἱερά Μητρόπολις Αὐστρίας. 7) Ἡ Ἱερά Μητρόπολις Βελγίου. 8) Ἡ Ἱερά Μητρόπολις Σουηδίας καὶ πάσης Σκανδιναβίας. 9) Ἡ Ἱερά Μητρόπολις Νέας Ζηλανδίας. 10) Ἡ Ἱερά Μητρόπολις Ἑλβετίας. 11) Ἡ Ἱερά Μητρόπολις Ἰταλίας καὶ Ἑξαρχία Νοτίου Εὐρώπης. 12) Ἡ Ἱερά Μητρόπολις Τορόντο. 13) Ἡ Ἱερά Μητρόπολις Μπουένος Ἄιρες. 14) Ἡ Ἱερά Μητρόπολις Παναμᾶ. 15) Ἡ Ἱερά Μητρόπολις Χόνγκ Κόνγκ καὶ Ἄπω Ἀνατολῆς.

Ἐν ἀναφορᾷ δέ πρὸς τὴν Ἐκκλησιαστικὴν Ἱστορίαν τῆς Ἑλλάδος προστίθενται ἐνταῦθα, ταῦτα : Ἐπὶ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Ἰωακείμ τοῦ Γ' (1878 – 1884 καὶ 1901 – 1912) αἱ Ὀρθόδοξοι Ἑλληνικαὶ Κοινότητες ἐν Εὐρώπῃ καὶ Ἀμερικῇ καὶ ἐν ταῖς λοιπαῖς Χώραις Ὀρθοδόξων Ἑλληνικῶν Ἐκκλησιῶν, αἱ λεγόμεναι Διασπορὰ, πλὴν μόνης τῆς Ὀρθοδόξου Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας τῆς Βενετίας, ἐξεχωρήθησαν κατὰ τὸ ἔτος 1908, τῇ Ἀγιωτάτῃ Ἐκκλησίᾳ τῆς Ἑλλάδος διὰ Πατριαρχικοῦ καὶ Συνοδικοῦ Τόμου. Δι' αὐτοῦ δέ τοῦ τρόπου ἀπέκτησε τὸ κανονικὸν κυριαρχικὸν τῆς πνευματικῆς προστασίας καὶ ἐποπτείας δικαίωμα ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος.

Ἐν συνεχείᾳ κατὰ τὸ ἔτος 1922 ἰδρύθη, ὑπὸ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ἡ Ἱερά Ἀρχιεπισκοπὴ Ἀμερικῆς, ὡς Ἀρχιεπισκοπὴ Βορείου καὶ Νοτίου Ἀμερικῆς, ἔχουσα τὸν Ἀρχιεπίσκοπον καὶ τοὺς περὶ αὐτὸν Βοηθοὺς Ἐπισκόπους. Ὡσαύτως, κατὰ τὸ ἔτος 1924, ἰδρύθη ὑπὸ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ἡ Μητρόπολις Αὐστραλίας καὶ Νέας Ζηλανδίας.

Μετὰ πάροδον δέ 16 ἐτῶν, καὶ συγκεκριμένως τῇ 19ῃ Μαΐου 1924, ἡ Ἱερά Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, δι' Ἐγκυκλίου αὐτῆς, ἐγνωστοποίησε << Πρὸς τὰς ἐν τῇ Διασπορᾷ Ὀρθοδόξους Ἑλληνικὰς Παροικίας τὴν γενομένην κατάργησιν τοῦ Πατριαρχικοῦ καὶ Συνοδικοῦ Τόμου τοῦ 1908. Ἐν προκειμένῳ, εἰς τὸ τέλος τῆς ὡς ἄνω Ἐγκυκλίου ἀναγράφονται τὰ ἐξῆς : << Ταῦτα ἔχουσαι ὑπ' ὄψει αἱ εὐσεβεῖς ὀρθόδοξοι Ἑλληνικαὶ παροικίαι τῆς διασπορᾶς, τοῦ λοιποῦ, διὰ πᾶν αὐτῶν ἐκκλησιαστικὸν ζήτημα, δεόν ν' ἀναφέρωνται οὐχὶ πρὸς τὴν Ἱεράν Σύνοδον τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἀλλὰ πρὸς τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον καὶ πρὸς τοὺς ὑπ' αὐτοῦ καθισταμένους Ἀρχιερεῖς ἢ ἐφημερίους >> (Αἱ Συνοδικαὶ Ἐγκύκλιοι, ἐκδοθεῖσαι ὑπὸ τοῦ Ἀρχιμ. Χρυσοστόμου Θέμελη, Ἀρχιγραμματέως τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, νῦν Μητροπολίτου Μεσσηνίας, τόμος Α' (1901 – 1933), Ἀθῆναι 1955, σελ. 160 – 164 καὶ 422 – 423).

Κατὰ ταῦτα, ἅπασαι αἱ ἀνωτέρω Μητροπόλεις τῶν λεγομένων Νέων Χωρῶν, αἱ Μητροπόλεις τῆς Ἡμιαυτονόμου

Ἐκκλησίας τῆς Κρήτης, ὡς καί αἱ Μητροπόλεις τῆς Δωδεκανήσου, ἔχουν μέχρι σήμερον τήν πνευματικήν σχέσιν αὐτῶν πρὸς τό Οἰκουμενικόν Πατριαρχεῖον.

Ταῦτα ἀναφορικῶς μέ τήν Εἰσήγησιν.